

Barnehagens formålsparagraf – hvordan skal den forstås?

Av Olav Hovdelien

Abstract

As of August 1st 2010 the new objects clause of the Norwegian kindergarten entered into force. This objects clause stated that the kindergarten is based on the fundamental values of Christian and humanistic heritage and tradition, combined with values that are expressed in different religions and beliefs and also made clear in the Human Rights Declaration. In this article I argue, in dialogue with typologies of different forms of secularity and secularism by Charles Taylor, that the objects clause can be understood as a form of "common ground strategy". Such soft secularism can be seen as a possible unifying value foundation for the future across cultural affiliations as long as the rights of the parents are respected.

Keywords

Kindergarten • Multicultural Society • Objects Clause • Secularism • Secularization • Charles Taylor

OLAV HOVDELIEN, f. 1968, er førsteamanuensis ved Høgskolen Oslo og Akershus,
Fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier. E-mail: Olav.Hovdelien@hioa.no

NY FORMÅLSPARAGRAF FOR BARNEHAGEN

I Norge er det lovfestet at det skal gis tilbud om barnehageplass til alle barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass (Lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehagen § 12 a). Behovet for samfunnsintegrasjon kan neppe sies å være mindre i dagens multikulturelle Norge enn tidligere, og barnehagen er i likhet med skolen fra statens side tiltenkt en sentral oppgave i den forbindelse. Her møtes barn med ulik religiøs, kulturell og sosial bakgrunn for blant annet å bli påvirket kulturelt og bli utrustet til senere deltagelse i kultur og samfunnsliv. Tradisjonelt har de felles norske samfunnsinstitusjonene hatt en kristen verdiforankring, men dette er i økende grad blitt

problematisert i løpet av de siste tiårene, i takt med at en stadig mindre andel av befolkningen altså har en tydelig kristen tilhørighet (jf. Botvar og Schmidt (red.) 2010). I august 2010 ble det innført ny formålsparagraf for den offentlige barnehagen i Norge halvannet år etter at skolen fikk sin nesten likelydende paragraf. Om lag halvparten av barnehagene er offentlige og dermed forpliktet på en felles formålsparagraf som er vedtatt av Stortinget, mens de private barnehagene på noen punkter gis rett til å avvike fra denne. Den sentrale begrunnelsen for å endre formålsbestemmelsene var utviklingen i retning av et mer sekularisert men samtidig kulturelt mangfoldig samfunn (jf. NOU 2007:6, Ot.prp. nr. 47 (2007-2008), Innst.O.nr. 18 (2008-2009)).

Formålsparagrafens ordlyd var blitt ved-

tatt allerede i desember 2008, men trådte ikke i kraft før høsten 2010 på grunn av at følgeendringene ikke ble avklart før i juni samme år. Disse følgeendringene er tatt inn i forskriften for barnehageloven (rammeplanen), og går i korte trekk ut på at private barnehager fortsatt kan velge bort det leddet der det henvises til kristen og humanistisk arv og tradisjon også i den nye formålsbestemmelsen. Det ble samtidig presisert at eiere av private barnehager og barnehager som eies eller drives av menigheter i Den norske kirke også fortsatt vil kunne vedtektsfeste særlige bestemmelser om livssynsformål som et tillegg til gjeldende formålsbestemmelse.¹ Ifølge lovverket, og i tråd med FNs menneskerettighetserklæring av 1948 som Norge er bundet av, er det foreldrene/de foresatte som har det overordnede oppdrageransvaret, ikke barnehagen. Dette slås fast på følgende steder i menneskerettighetserklæringen: Artikkel 14: "Familien er den naturlige og grunnleggende enhet i samfunnet og har krav på samfunnets og statens beskyttelse.", og artikkel 26: "Foreldre har fortrinnsrett til å bestemme hva slags undervisning deres barn skal få." De private barnehagens mulighet til å velge en alternativ formålsbestemmelse enn den som har vært gjeldende for offentlige barnehager har gjort det mulig for foreldrene med alternative ønsker når det gjelder barnehagens religiøse og livssynsmessige verdiforankring å velge et alternativ for sine barn som svarer bedre med deres ønsker for innholdet i oppdragelsen og verdiformidlingen

enn statens. Det ble da også presisert i Ot.prp. nr. 47 (2007-2008) Om lov om endringer i barnehageloven (Om formålet med barnehagen). Der heter det: "Norge er bundet av en rekke folkerettslige avtaler (konvensjoner) om menneskerettigheter. Særlig relevante i forhold til formålsbestemmelsene, er konvensjonsbestemmelsene om det nærmere innholdet i utdanningen, om barns rett til medvirkning, om ikke-diskriminering, om individets tanke-, samvittighets- og religionsfrihet og om respekt for foreldrenes rett til å sikre at utdanning og undervisning er i samsvar med deres egen religiøse og filosofiske overbevisning." (Ot.prp. nr. 47 (2007-2008)). Dette ble videreført i den nye formålsparagrafen i og med endringene som ble gjort sommeren 2010 i forskriften for barnehagen.

Norges første barnehagelov fra 1975 hadde ingen uttalt kristen eller humanistisk verdiforankring (Ot.prp. nr. 23 (1974-75)). Den slo fast at barnehagens formål "er å sikre barn gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem." I henhold til denne første formålsparagrafen var det dermed opp til hver enkelt kommune å fastsette verdigrunnet for barnehagene på sitt sted. Flertallet av kommunene valgte da likevel å knytte an til kristendommen som verdiforankring (Ot.prp. nr. 47 (2007-2008) 2.2.1. Sødal 2009:19). Etter en lang og til dels opphetet politisk debatt vedtok Stortinget syv år senere at barnehagen i likhet med skolen skulle ha en kristen formålsparagraf, der

1. Se vedtak om endringer i barnehageloven § 1a Særlig formål: "Ny § 1a skal lyde: Eiere av private barnehager kan i vedtektene bestemme at verdiene i loven § 1 ikke skal forankres i den kristne og humanistiske arv og tradisjon. Private barnehager og barnehager eiet eller drevet av menigheter innen Den norske kirke kan i vedtektene fastsette særlige bestemmelser om tros- eller livssynsformål. <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Beslutninger/Lovvedtak/2009-2010/vedtak-200910-059/#a1> (18.10.2010). En oversikt over norsk barnehageforskning gis i Alvestad et al. (2009). Relevante arbeider i forbindelse med barnehagens formålsparagraf vil være Lindboe (2007), Østrem (2008), og Sødal (2009). Det sentrale forskningsarbeidet om barnehagens verdiforankring og religionens plass i barnehagen er fortsatt religionspedagogen Sturla Sagbergs doktoravhandling *Autentisitet og undring* fra 2001 (Sagberg (2001)).

det het at barnehagen skulle hjelpe til med å gi barna en oppdragelse i samsvar med kristne grunnverdier. Med små endringer var det denne formålsparagrafen som fikk avløsning når den nye formålsparagrafen som ble vedtatt av Odelstinget 5. desember 2008 ble gjort gjeldende fra og med høsten 2010 (Besl.O. nr. 43 (2008-2009)).

Det er altså i utgangspunktet bred politisk enighet om i Norge om at foreldreretten skal ivaretas, selv om det er ulikt syn på hva slags plass muligheten til å drive private barnehager med alternativ formålsbestemmelse har i forhold til dette. I foreldremandatet ligger det videre implisitt at foreldrenes oppdragelse av barna, som nødvendigvis preges av ulike kulturelle faktorer, innbefattet religiøs- og livssynsmessig tilhørighet, med dertil tilhørende virkelighetsoppfatning, menneskesyn og verdioppfatning, skal støttes i barnehagen, uavhengig av hva slags bakgrunn barna har. Dette ble også uttrykt tydelig i rammeplanen, med følgende presisering: "Det kulturelle mangfoldet skal gjenspeiles i barnehagen." (Rammeplanen 2006:7). I denne artikkelen er det likevel ikke private barnehagers fortsatte rett til å fastsette deler av sin egen verdiforankring som står i sentrum for oppmerksomheten, selv om dette danner en vesentlig og nødvendig bakgrunnskunnskap for å kunne forstå den nye formålsbestemmelsen. Det jeg vil fokusere på her er ulike måter å forstå den nye formålsparagrafen i § 1 første ledd på, i den hensikt å gi en begrunnet fortolkning av formålsbestemmelsens ordlyd. Den gamle formålsparagrafens kristne verdiforankring, slik denne var uttrykt i formuleringen "Barnehagen skal hjelpe til med å gi barna en oppdragelse i samsvar med kristne grunnverdier", er nå nemlig blitt erstattet av følgende mer omstendelige formulering:

"Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene." (Besl.O. nr. 43 (2008-2009). Jf. Innst. O. nr. 18 (2008-2009) og Ot.prp. nr. 47 (2007-2008).)

Det er likevel en sammenheng mellom foreldreretten og forståelsen av formålsparagrafen på den måten at barnehagen ikke kan ha en formålsparagraf som ikke ivaretar foreldrenes rett til å bestemme over innholdet i sine barns oppdragelse. Norge har sammen med andre stater påtatt seg å følge menneskerettighetene slik de er slått fast i internasjonale konvensjoner, og disse er tatt inn i norsk lovgivning (jf. Grunnloven § 110c). Basert på en forforståelse av at den kanadiske filosofen Charles Taylors tenkning kan ha noe å tilføre forståelsen av den norske barnehagens formålsparagraf, har jeg stilt opp følgende spørsmål som vil bli belyst i det følgende: Har barnehagen i og med den nye formålsparagrafen fått en sekularistisk verdiforankring? Hva slags sekularisme kan det i så fall være snakk om?

SEKULARISERING PÅ FLERE NIVÅER

"Troen på Gud blir ikke lenger tatt for gitt. Det finnes alternativer. Etter alt å dømme er det i det minste innen visse miljøer vanskelig å fastholde en gudstro. Det vil være de som opplever at de må gi den opp, selv om de sørger over tapet. Dette har vært en velkjent erfaring i våre samfunn i det minste siden midten av det nittende århundret." Dette skriver Taylor i sin bredt anlagte historiske fremstilling i *A Secular Age* fra 2007 (Taylor 2007:3).² Sitatet kan

2. Min oversettelse.

knyttes til to begreper som sammen uttrykker sentrale trekk ved den utviklingen det norske storsamfunnet i likhet med mange andre land i Vesten har gjennomgått i etterkrigstiden.

For det første kan sitatet ovenfor knyttes til begrepet sekularisering, det vil si en samfunnsprosess som innebærer at religion og religiøse institusjoner spiller en stadig mindre rolle i samfunnet når det gjelder å uttrykke kollektive trosforestillinger i vid forstand, definere verdier samt bidra til den enkeltes individuelle identitetsformasjon. Taylor knytter i sin forståelse av sekularisering an til det klassiske uttrykket for en slik sekulariseringstese som finnes hos Peter Berger i boken *The Sacred Canopy* som utkom for første gang i 1967 (Berger 1990). Denne sekulariseringstesen går blant annet ut på at det for det første har skjedd en marginalisering av religionens innflytelse på storsamfunnets felles institusjoner, som ikke lenger tyr til religiøse legitimeringer, samtidig som religionen blir skjøvet bort fra offentligheten og over i den private sfæren. Dernest har det også skjedd en sekularisering på individnivå på den måten at religiøse virkelighetsforståelser er stadig mindre viktig for flere og flere.

Taylor skiller mellom tre former for sekularitet som resultat av en slik sekularisering som den Berger og religions sosiologene har tegnet opp for oss tidligere. I ettertid er den klassiske sekulariseringstesen blitt moderert betraktelig, ikke minst av Berger selv (jf. Berger 1999). Dette gjelder da først og fremst sekularisering på individnivået. Når det gjelder spørsmålet om sekularisering på samfunnsinstitusjonsnivå, fastholdes stort sett denne fortsatt innen dagens religionssosiologiske forskning. Taylors betegnelse for sekularisering på samfunnsinstitusjonsnivå i *A Secular Age* er *Secularity 1*, mens sekularisering på individnivå betegnes som *Secularity 2* (Taylor 2007:2-20). Så langt

innebærer ikke Taylors tenkning her mye nytt, noe han da også naturligvis er klar over. Det nye ligger, som vi snart skal se, i kategorien *Secularity 3*.

KULTURELL PLURALISERING OG SECULARITY 3

Sitatet fra Taylor som jeg refererte ovenfor kan også knyttes til et annet kulturellanalytisk begrep, nemlig begrepet kulturell pluralisering. Parallelt med sekulariseringen av viktige samfunnsinstitusjoner har det norske storsamfunnet i løpet av de siste tiårene gått fra å være et relativt kulturelt homogent samfunn, til å bli et multikulturelt samfunn der ulike kulturer til dels lever side om side, og til dels er innvevd inn i hverandre. Dette viser seg særlig ved at Norge i dag har et betydelig innslag av personer med bakgrunn fra ikke-vestlige land, særlig i de større byene. I Oslo har for eksempel om lag hver fjerde innbygger innvandrerbakgrunn. Innvandringsbefolkningen utgjør totalt 11 % av Norges befolkning, eller i alt i overkant av 500 000 personer, med bakgrunn fra over 200 ulike land, per 1. januar 2009. Innvandringsbefolkningen blir da forstått som bestående av personer med to utenlandsfødte foreldre. Om lag to tredjedeler av disse har bakgrunn fra ikke-vestlige land, hvorav ca halvparten har kommet til Norge som flyktninger. Til sammenligning var bare 1,4 % av befolkningen i 1950 født i utlandet (<http://www.ssb.no/innvandring/>).

Ifølge Taylor skal det vanskelig gjøres i dagens storsamfunn ikke å være klar over at det finnes tilgjengelige alternativer til egne religiøse og livssynsmessige forestillinger. Dette gjelder så vel i avgjørende eksistensielle spørsmål som i spørsmål om hvordan vi begrunner våre verdivalg. Det at vi er klar over at andre tenker annerledes enn oss selv, også i helt avgjørende eksistensielle spørsmål og verdispørsmål vil for mange av oss medføre tvil i forhold til egne

standpunkter, eller kanskje åpenhet og nysgjerrighet i forhold til hvordan andre forstår sine liv. Slik sett handler dette om radikale endringer i vår erfaringsverden fra 1500-tallet og frem til i dag (jf. Taylor 2007:11. Repstad 2008:322). Det er denne observasjonen Taylor knytter til begrepet *Secularity 3*, og dette begrepet kan dermed sies å vise til en interessant sammenheng mellom kulturell pluralisering og sekularisering.

Tittelen på boken *A Secular Age* kan da også knyttes direkte opp til begrepet *Secularity 3*, siden det nettopp er bevisstheten om at det er fullt mulig å knytte an til alternativer til egne religiøse og livssynsmessige forestillinger Taylor har i tankene når han sier at vi i Vesten i dag lever i en sekulær tidsalder.³ Da er vi samtidig kommet frem til et kjernepunkt i denne delen av Taylors filosofi: I henhold til ham samler denne bevisstheten om at det finnes alternativer til vår forestillingsverden oss på tvers av religions- og livssynsmessig tilhørighet og utgjør en form for felleserfaring som det igjen vil være mulig å knytte an til i en søken etter en felles samfunnsintegrerende kulturell overbygning. Eller enklere sagt: Bevisstheten om mangfold peker mot nødvendigheten av også å ha noe felles.

TAYLORS SEKULARISMETYOLOGI

Vi har allerede vært inne på Taylors begreper for de tre ulike formene for sekularitet som utgjør et slags foreløpig slutt punkt i den sekulariseringsprosessen Vesten har gjennomgått. Det kan kanskje være litt forvirrende, men Taylor har også brukt begrepet sekularisme om tilstøtende tematikk i andre fremstillinger (Taylor 1999. Taylor 2009). Sekularismegrepet er ikke helt lett å

få tak på. Det brukes ofte polemisk, som noe man enten er for eller mot, og det finnes ingen enighet i faglige fremstillinger om hvordan begrepet skal forstås (jf. Bangstad 2008). Litt tabloid sagt kan sekularismebegrepet sies å vise til en normativ tankeretning eller ideologi. Vi kan kanskje si at sekularisme er en posisjon der det tas normativt stilling til den nevnte sekulariseringen og kommer med en positiv vurdering av denne. En sekularist vil ut fra denne forståelsen av begrepet sekularisme være en person som ønsker sekulariseringen velkommen. Med en slik skissemessig begrepsavklaring legger vi oss nært opp til en forståelse av begrepet sekularisme som også kan gjenfinnes i dagligspråk.

Taylor foretar en faglig presisering og nyansering av begrepet i sin fremstilling når han i artikkelen "Modes of Secularism" fra 1999 stiller han opp en sekularismetytologi. Her skiller nemlig Taylor mellom to hovedtyper strategier for forankring av sekularismebegrepet. Den ene strategien kaller han *felles plattform-strategien* (common ground strategy). Dette er en strategi som vektlegger fredelig sameksistens og politisk orden. Denne kan i dag knyttes opp til naturretten og til en politisk doktrine som vektlegger menneskerettigheter eller grunnlovsgitte rettigheter (Taylor 1999:33). Tanken er altså at disse rettighetene vil det kunne være mulig å samles om som normativt verdigrunnlag i et multikulturelt samfunn, på tvers av religiøs eller livssynsmessig tilhørighet. Videre kan dette gjøres uten at denne tilhørigheten hverken anses som irrelevant for offentlig liv og politikk, eller at en partikulær religion eller livssynsmessig tradisjon blir dominerende. En slik *myk* sekularisme tar til orde for stat-

3. Anknytningen til Taylors sekularismeteorologi gjøres på bakgrunn av at han har fremstått som en sentral sekularismeteoriker i Vesten i de siste tiårene, med en rekke publikasjoner på dette feltet. Det finnes naturligvis alternativer til Taylor, for eksempel representert ved teoriutviklinger som er gjort av Habermas og Asad. Sistnevnte har blant annet kritisert Taylor for å være for entydig vestlig orientert i sin forståelse av sekularismebegrepet (jf. Bangstad 2009:51-96).

lig nøytralitet i forhold til ulike religioner og deres utøvere, med tilhørende skille mellom stat og religion/kirke, og en henvisning av religiøsitet til privatsfæren.

Den andre strategien kalles *uavhengig politisk etikk-strategien* (independent political ethic strategy) hos Taylor (Taylor 1999:33). Denne strategien fordrer at staten distanserer seg fra alle former for religion, og ikke gir religiøse uttrykk noen form for offisiell status. En slik sekularisme vil kunne kritiseres for selv å utgjøre et livssyn basert på en sekulær forsøksvis empirinær virkelighetsforståelse, eller en religionsfiendtlig ideologi, alt etter hva slags vokabular det knyttes an til når kritikken frembæres. Det vil kunne påvises en sammenheng mellom strategiene for forankring av sekularismebegrepet på den måten at de som kan betegnes som livssynsekularister mest sannsynlig også vil arbeide for at sekularisme forstått som politisk doktrine får gjennomslagskraft i alle storsamfunnets felles institusjoner. Da vil det kunne være en fare for at sekularismen blir den partikulære livssynsmessige tradisjonen som blir dominerende på bekostning av de andre. På den annen side vil det være mulig å hevde at sekularisme som politisk doktrine kan være hensiktsmessig, uten at det trekkes livssynsmessige eller ideologiske konsekvenser.

Med utgangspunkt i Taylor har vi uansett skissert en todelt sekularismetypologi med to idealtyper som hjelper oss i forståelsen av hva sekularisme er, selv om betegnelsene myk og hard sekularisme ikke finnes hos ham. Forøvrig gjelder det å holde tungen rett i munnen her. Vi har nå først sett på Taylors tre sekularitetstyper som knyttes til tre ulike aspekter ved resultatet av den endringsprosessen sekulariseringen representerer. Sekularitetstypene er dermed å regne som deskriptive analytiske begreper hos Taylor. Derne har vi sett på hans sekularismetypologi. Sekularismebegrepet er i utgangspunktet normativt ladet, men Taylors sekularismetypologi har også et deskriptivt analytisk sikte i og med at han bruker disse til å gi økt forståelse av hva sekularisme innebærer, og ikke til å ta stilling til sekularismetypene som sådan.

NY FORMÅLSPARAGRAF – BRUDD
ELLER KONTINUITET?

Hvis vi nå går tilbake til barnehagen, fremkommer det at vi med anknytning til Taylors tre sekularitetstyper kan forstå formålsparagrafen som et forsøk på å besvare resultatet av sekularisering i alle dens tre former. Kristendommens stilling i det norske storsamfunnet er som nevnt svekket, uansett hvordan dette "måles", og parallelt med sekulariseringen er samfunnet blitt et multikulturelt samfunn. Innføringen av en ny formålsparagraf for barnehagen kan forstås på bakgrunn av denne samfunnsutviklingen, siden det ville vært svært vanskelig og kanskje heller ikke ønskelig å opprettholde en formålsparagraf med en ensidig kristen verdiforankring i et samfunn preget av sekularitet og multikulturalitet. Med henvisning til Taylor tre sekularitetstyper kan skiftet av formålsparagraf forstås som et uttrykk for sekularisering på samfunnsinstitusjonsnivå (Secularity 1), mens foreldreretten og menneskerettighetene legger klare begrensninger på eventuelle ønsker om at barnehagen skal medvirke til sekularisering på individnivå (Secularity 2). Foreldreretten legger tvert i mot føringer i retning av respekt for religiøst og livssynsmessig mangfold, der formålsparagrafen kan forstås som et uttrykk for en bevissthet i forhold til dette mangfoldet (Secularity 3).

Det vil naturligvis være slik at formålsparagrafens formuleringer som tekst kan leses på flere måter. Den kan for det første leses som en liste over verdier som er forankret i sideordnede religions- og livssynstradisjoner (inkludert

menneskerettighetene), slik Helje Kringlebotn Sødal har tatt til orde for (Sødal 2009:19). I praksis vil det da ut fra denne lesningen være slik at de verdiene som skal gjelde i barnehagen vil være de verdiene som er felles for de nevnte religions- og livssynstradisjonene, som et slags verdimeessig "minste felles multiplum". Siden det er svært vanskelig å finne frem til et slikt minste felles multiplum på bakgrunn av de ulike religionene og livssynstradisjonene, vil det være nærliggende å forstå menneskerettighetene som uttrykk for nevnte minste felles multiplum, noe som i praksis muligens vil føre til at disse forstås som overordnet de andre religions- og livssynstradisjonene. Enklere sagt: Den nye formålsparagrafen vil i praksis leses slik at barnehagen skal bygge på de verdiene som er felles for de nevnte religions- og livssynstradisjonene, så lenge disse er i tråd med menneskerettighetene. En slik betoning av fellesverdier på tvers av kulturell og religiøs og livssynsmessig tilhørighet, kombinert med vektleggingen av menneskerettighetene som uttrykk for overordnede verdier peker klart i retning av Taylors første sekularismetype, felles-plattform-sekularisme, eller det jeg har betegnet som myk sekularisme. Tilsvarende vil formålsparagrafen slik forstått kunne bidra til ivaretagelse av at det religiøse og livssynsmessige mangfoldet som Taylor knytter til begrepet *Secularity* 3. Dermed vil også foreldreretten kunne bli respektert.

Alternativt kan formålsparagrafens formuleringer leses slik at det vektlegges at formuleringen "grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon" står først i paragrafens ordlyd. Dette kan forstås i retning av at de tradisjonene som nevnes først anses som viktigere enn de tradisjonene som betegnes som "ulike religioner og livssyn", og menneskerettighetene. Et viktig premiss for en slik forståelse gis også i og med den gamle formålspara-

grafens formuleringer, og ut fra en forforståelse av at det kanskje ikke var politisk vilje til å gjøre store endringer. En slik forståelse av innebærer derfor at kontinuiteten i forhold til barnehagens gamle utgave av formålsparagrafen vektlegges, og at rekkefølgen i leddene i den nye utgaven av paragrafen anses som vesentlig i forhold til meningsinnholdet, kanskje på tvers av det rent grammatikalske. Det synes dermed klart at hvis en slik forståelse av barnehagens formålsparagraf legges til grunn, er vi langt unna begge typene sekularisme hos Taylor. Da har det snarere skjedd en retorisk tilsøring der noen ord er byttet ut, men ellers er alt som før. En slik lesning innebærer en påstand om at formålsparagrafen ikke tar hensyn til noen av Taylors sekularitetskategorier, noe som også ville innebære at foreldreretten tilsidesettes.

Etter min mening er det Sødals forståelse som er mest saksvarende. Dette kan begrunnes ut fra at paragrafens første ledd er å forstå som en foreløpig stadfestelse av hva slags religions- og livssynsmessig tradisjon barnehagen skal bygge på: "Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon,". Deretter følger ordsammenstillingen "slik som", som peker i retning av at det er snakk om en liste med konkretiseringer av hva første formulering innebærer, etter et komma: "respekt for menneskeverdet og naturen, (på) åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet". Etter denne opplistingen av hva slags verdier som ligger i anknytningen til den kristne og humanistiske tradisjonen, følger en presisering, etter et nytt komma: "verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene." Her presiseres det altså at de verdiene det er snakk om i første setning, også kommer til uttrykk i "ulike" religioner og livssyn, i tillegg til i menneskerettighetene. De opplistede verdiene er ikke å

regne som eksklusivt knyttet til den kristne og humanistiske tradisjonen, like lite som formålsparagrafen favoriserer det eksklusivt kristne og humanistiske på bekostning av de tradisjonene som med en vag formulering i formålsparagrafen omtales som "ulike religioner og livssyn".

EN FELLES VERDIPLATTFORM?

Den nye formålsparagrafen vil neppe føre til noe revolusjon av barnehagens verdiformidling. Den gamle kristne formålsparagrafen var heller ikke en formålsbestemmelse som la opp til kristen forkynnelse. Det var lagt føringer for at anknytningen til kristendommen i den gamle formålsparagrafen skulle leses som en innføring i kristne verdier, begrunnet ut fra at dette tradisjonelt sett har vært en kulturell og dermed verdimeslig overbygning som storparten av den norske befolkningen har kunnet stille seg bak. Det vil si i tråd med den rådende lesningen av barnehagens gamle formålsparagraf, der formuleringen "Barnehagen skal hjelpe til med å gi barna en oppdragelse i samsvar med kristne grunnverdier" i henhold til retningslinjene i gjeldende rammeplan da formålsbestemmelsen ble vedtatt, skulle forstås i tråd med følgende presisering i rammeplanen:

"Barnehageloven slår fast at oppdragelsen i barnehagen skal skje i samsvar med kristne grunnverdier. Dette innebærer at barnehagen skal bygge sin virksomhet på de etiske grunnverdier som er forankret i kristendommen, og som forutsettes å ha bred oppslutning i befolkningen i Norge." (Rammeplanen 2006: 9).

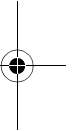
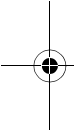
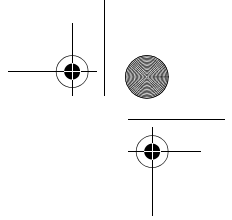
Henvisningen til den kristne og humanistiske tradisjonen i den nye formålsparagrafen tilsier naturligvis en viss grad av kontinuitet mellom de to utgavene av formålsparagrafene, men etter min mening, og med tilslutning til Sødal, vil det være

vanskelig å underslå at endringen først og fremst innebærer et brudd. Det vil si i betydningen en formalisering av en annen verdiforankring enn den eksklusivt kristne. Da er det ikke til å komme forbi at en sekularistisk tenkemåte har fått større plass i barnehagen i og med vedtaket om ny formålsparagraf, selv om dette skjer på en nokså udramatisk måte. En form for myk sekularisme vil da kunne bli en samlende verdiforankring for fremtidens barnehage på tvers av kulturell tilhørighet. Den andre kategorien sekularisme, her betegnet som hard sekularisme, vil være uakseptabel både ut fra barnekonvensjonen og menneskerettighetene, siden en slik sekularisme vil være intolerant i forhold til andre religions- og livssynstradisjoner enn en partikulær sekulær livssynstradisjon. Sagt på en annen måte: Barnehagens nye sekularistiske verdiforankring kan forstås dit hen at det gis rom for både sekulær og religiøs forankret verdiformidling i fremtidens barnehage.

LITTERATUR

- Alvestad, Marit et al. 2009. "Status og utfordringer i norsk barnehageforskning. *Nordisk barnehageforskning* 1 (2009) 39-55 www.nordiskbarnehageforskning.no (17.3.2010)
- Bangstad, Sindre 2009. *Sekularismens ansikter*. Oslo: Universitetsforlaget
- Berger, Peter L. 1990 [1967] *The Sacred Canopy. Elements of a Sociological Theory of Religion*. New York: Anchor Books
- Berger, Peter L. 1999- "The Desecularization of the World. A Global Overview", Berger, P.L. (red.)(1999) 1-18
- Berger, P.L. (red.) 1999. *The Seseularization of the World. Resurgent Religion and World Politics*. Grand Rapid, Michigan: William B. Eerdmans Publishing Company
- Besl. O. nr. 43 (2008-2009) <http://www.stortinget.no/Global/pdf/Be>

- slutninger/Odelstinget/2008-2009/beso-200809-042.pdf (17.3.2010)
- Bhargava, Rajeev (red.) 1999. *Secularism and Its Critics*. Oxford (USA): Oxford University Press
- Botvar, Pål Ketil og Schmidt, Ulla (red.) 2010. *Religion i dagens Norge. Mellom sekularisering og sakralisering*. Oslo: Universitetsforlaget
- Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. 2006. <http://www.regjeringen.no/upload/kilde/kd/reg/2006/0001/ddd/pdfv/282023-rammeplanen.pdf> (17.3.2010)
- Grunnloven (Kongeriget Norges Grundlov, givent i Rigsforsamlingen paa Eidsvold den 17de Mai 1814) <http://www.lovdata.no/all/nl-18140517-000.html> (16.1.2011)
- Innst. O. nr. 18 (2008–2009) Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om lov om endringer i barnehageloven <http://www.stortinget.no/Global/pdf/Innstillinger/Odelstinget/2008-2009/inno-200809-018.pdf> (17.3.2010)
- Levey, Geoffrey Brahm og Modood, Tariq (red.) 2009. *Secularism, Religion and Multicultural Citizenship*. Cambridge: Cambridge University Press
- Lindboe, Inger Marie. 2007. "Barnehagens verdiforankring i et flerkulturelt samfunn", *Utdanning* 12:52-55
- Lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehagen (barnehageloven). <http://www.lovdata.no/all/nl-20050617-064.html> (17.3.2010)
- NOU 2007: 6 Formål for framtida. Formål for barnehagen og opplæringen (Bostadutvalget) <http://www.regjeringen.no/pages/1984848/PDFS/NOU200720070006000DDDPDFS.pdf>
- Ot.prp. nr. 23 (1974-75) Om lov om barnehager
- Ot.prp. nr. 47 (2007-2008) Om lov om endringer i barnehageloven (Om formålet med barnehagen) <http://www.regjeringen.no/pages/2063822/PDFS/OTP200720080047000DDDPDFS.pdf> (17.3.2010)
- <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Beslutninger/Lovvedtak/2009-2010/vedtak-200910-059/#a1> (18.10.2010).
- Repstad, Pål. 2008. "Charles Taylor som religionssosiolog", *Norsk Teologisk Tidsskrift*, 4: 321-327
- Sagberg, Sturla. 2001. *Autentisitet og undring. En drøfting av kristendommens plass i norsk barnehage i institusjonsetisk og personetisk perspektiv*. Doktoravhandling. KIFO perspektiv nr. 11. Trondheim: Tapir Akademisk forlag
- Sødal, Helje Kringlebotn. 2009. *Kristen tro og tradisjon i barnehagen*. 4. utgave. Kristiansand: Høyskoleforlaget
- Taylor, Charles. 1999. "Modes of Secularism", Bhargava, R. (red.) (1998) 31-53
- Taylor, Charles. 2004. *Modern Social Imaginaries*. Durham og London: Duke University Press
- Taylor, Charles. 2007. *A Secular Age*. Cambridge, Massachusetts; London: The Belknap Press of Harvard University Press
- Taylor, Charles. 2009. "Foreword. What is Secularism?", Levey, G.B. og Modood, T. (red.) (2009) xi-xxii
- Verdenserklæringen om menneskerettighetene av 1948 <http://www.un.org/en/documents/udhr/> (17.3.2010)
- Østrem, Solveig. 2008. *Barns subjektivitet og likeverd. Et bidrag til diskusjon om barnehagens pedagogiske innhold og etiske forankring*. Doktoravhandling. Acta Theologica 26. Oslo: Universitetet i Oslo, Det teologiske fakultet <http://www.ssb.no/innvandring/> (16.02.2010)

[14] PRISMET FORSKNING

